

U s n e s e n í

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jiřího Zrůsta a soudců JUDr. Pavly Lamichové a JUDr. Miroslavy Follové ve věci navrhovatele

, nar. , bytem provincie
 , Kanada, , zast. , advokátkou se sídlem ,
 , proti odpůrkyni , nar. , trvale bytem
 , fakticky bytem , zast.
 , advokátkou se sídlem , *o navrácení nezletilé*
 ; nar. , t.č. bytem u odpůrkyně v České republice, zast.
 opatrovníkem Úřadem městské části Praha 6, *do místa jejího obvyklého pobytu*, o odvolání
 navrhovatele i odpůrkyně proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 23.04.2015, č.j. 82
 Ne 2502/2015-192, **t a k t o :**

Rozsudek soudu I.stupně se **z r u š u j e** a věc se vrací soudu I.stupně k dalšímu řízení a rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Soud I.stupně rozsudkem rozhodl, že se nařizuje, aby odpůrkyně
 nar. , navrátila nezletilou , nar. , do místa jejího
 obvyklého bydliště v , provincie , Kanada, a to do 30 dnů od
 doručení tohoto rozsudku. V případě, že odpůrkyně nezletilou
 v souladu s výrokem I. tohoto rozsudku do místa jejího obvyklého bydliště v
 , provincie , Kanada nenavrátil, je navrhovatel ,
 nar. , oprávněn po uplynutí stanovené lhůty nezletilou dceru převzít za účelem
 jejího navrácení do místa jejího obvyklého bydliště v , provincie
 , Kanada. Navrhovateli se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Proti rozhodnutí podal včas odvolání jak navrhovatel, tak i odpůrkyně.

Odvolání navrhovatele směřuje toliko do výroku o nákladech řízení. Navrhovatel ve svém odvolání konstruuje, že běží o protiprávní přemístění nezletilé, odpůrkyně zavdala příčinu k zahájení tohoto řízení. Zamezila také kontaktu nezletilé s navrhovatelem. Navrhovatel proto musel přicestovat do České republiky, aby mohl v minimálním možném rozsahu s dítětem udržovat přímý kontakt. Měl také mimořádný zájem zúčastnit se osobně jednání a dal najevo svůj zájem o nezletilou. Nemalé prostředky tak vynaložil na cestovné, právní zastoupení a na pobyt v České republice. Vysoké jsou také náklady tlumočného. Je proto na místě, aby soud uložil odpůrkyni zaplatit nezbytné výdaje vzniklé navrhovateli nebo jeho jménem. Tyto náklady jsou vyčísleny v rámci podaného odvolání.

Odvolání odpůrkyně směřuje do výroku ve věci samé. Odvolání je podáno jako blanketní s obecným poukazem na nesprávná skutková zjištění a nesprávné právní posouzení věci soudem I.stupně. Následně požádala odpůrkyně o lhůtu k písemnému doplnění odvolání a také soudy zaslala doplnění odvolání do rozsudku. Uvedla, že v době, kdy se konalo jednání ve věci před procesním soudem, neměla s ohledem na krátkost lhůt v rubrikovaném řízení k dispozici kopii kanadského spisu ve věci péče o nezletilou, což ji znemožnilo soudu k důkazu navrhnout řadu dokumentů, které považuje za klíčové pro prokázání svých tvrzení. Proto si odpůrkyně dovoluje důkazy přiložit k odvolání. Soud I.stupně své rozhodnutí ve značné míře založil na dokumentech, které mají původ v kanadském opatrovnickém řízení, které je vedeno u Vrchního soudu v . Rodiče nezletilé se seznámili v roce 2008 při cestování po Spojených státech amerických. Po několika měsících vztahu odjeli každý zpět do své země a byli následně v písemném kontaktu. V návaznosti na pozvání navrhovatele přijela odpůrkyně v červnu 2011 za navrhovatelem do Kanady. Zde účastníci obnovili svůj vztah. V průběhu pobytu v Kanadě odpůrkyně na podzim roku 2011 otěhotněla. Dne 04.12.2011 odjeli účastníci řízení společně do České republiky, kde společně žili až do srpna roku 2012. V tomto období účastníci absolvovali jeden pobyt v Kanadě. Odpůrkyně pobývala v Kanadě několik týdnů v dubnu 2012, navrhovatel byl v Kanadě asi 3 měsíce v době od února do května 2012. Dne se v Praze narodila nezletilá. Po narození žili rodiče s nezletilou v rodinném domku otce odpůrkyně v . Účastníci se dohodli, že budou společně jako rodina žít v České republice. Proto si navrhovatel vyřídil přechodný pobyt v obci , což vyjadřuje vůli navrhovatele žít trvale v České republice. Pokud by bylo pravdivé tvrzení navrhovatele, že odjezd rodiny do Kanady v srpnu 2012 byl činěn s úmyslem se do Kanady trvale přesunout a žít tam, navrhovatel by si nepochybně dne 06.08.2012 nevyřizoval v České republice přechodný pobyt. To ovšem navrhovatel u výsledku soudu I.stupně popřel. Pak začal navrhovatel odpůrkyni přesvědčovat, aby společně odcestovali do Kanady na návštěvu rodičů navrhovatele. Odpůrkyně s cestou na návštěvu souhlasila. Souhlasila přesto, že lékařka cestování s malým a neočkovaným dítětem nedoporučila. Ze zprávy dětské lékařky je zřejmý úmysl rodičů jet do Kanady jen na návštěvu. O tom, že do Kanady odjíždí rodina pouze na návštěvu se zmiňuje i zpráva sociálního šetření Městského úřadu v (poporodní zpráva ze dne 28.06.2012). Není pravdou, že by snad odpůrkyně odmítala navrhovatele uvést jako otce nezletilé. Navrhovatel pak odpůrkyni oficiálně požádal o ruku (viz vyjádření otce odpůrkyně pana). Letenky do Kanady s British Airways byly zakoupeny jako zpáteční s odletem dne 29.08.2012 a s návratem dne 26.02.2013. Odpůrkyně je držitelkou faktury potvrzující nákup zpátečních letenek. Navrhovatel se ovšem nerozpakuje tvrdit, že běželo o jednosměrnou letenku z ČR do Kanady. Bylo domluveno, že letenky lze přebukovat na datum dřívějšího návratu, bylo ovšem

třeba počítat s tím, že by odpůrkyni kanadské vízum vypršelo nejpozději za 6 měsíců, neboť bylo pouze turistické. Po příletu do Kanady našla odpůrkyně podmínky, které jen stěží korespondovaly s potřebami dítěte. Odpůrkyně měla bydlet v neuklizené, zatuchlé sklepní místnosti bez oken, která se nacházela v suterénu domu rodičů navrhovatele. Zakládá také fotografie domácnosti. Dva dny po příletu navrhovatel odebral odpůrkyni cestovní pas i cestovní pas nezletilé s odůvodněním, že je potřebuje pro vyřizování na kanadských úřadech. Na naléhání rodiny odpůrkyně ji později vrátil její pas, cestovní pas nezletilé si však ponechal. Dne 13.12.2012 navrhovatel bez vědomí odpůrkyně zahájil u Vrchního soudu v [redacted] opatrovnické řízení, v rámci něhož se domáhal svěřeni tehdy půlroční [redacted] do své výlučné péče a určení výživného. Požadoval, aby odpůrkyni byl umožněn pouze asistovaný styk s nezletilou a aby jí byl stanoven zákaz s dítětem vycestovat do zahraničí. Navrhovatel odpůrkyni vykreslil jako neschopnou matku, která nevaří, neuklízí, není schopna se o dítě starat, a která dokonce dítě ohrožuje. Navrhovatel se nezdráhal vůči matce zcela účelově zneužít psychické problémy, které v minulosti prodělala. Tvrdil, že odpůrkyně je alkoholička a účelově také uvedl, že účastníci jsou v procesu ukončení jejich partnerství. Přitom před podáním návrhu navrhovatel odpůrkyni vůbec nesdělil, že chce ukončit jejich vztah a že má v úmyslu zahájit opatrovnické řízení. Odpůrkyně byla s těmito skutečnostmi seznámena nejvíce krutou a ponižující cestou a to tak, že ji v prosinci 2012 soudní doručovatel doručil navrhovatelův opatrovnický návrh, ve kterém se dočetla, že je neschopná matka, nebezpečná schizofrenička a alkoholička. Ve znaleckém posudku psychologa

ze dne 07.10.2014 vypracovaného v Kanadě vyplývá, že sám znalec je jednáním navrhovatele znepokojen. Dále navrhovatel v opatrovnickém návrhu účelově uvedl, že strany žijí v Kanadě a že do České republiky odjeli za účelem porodu. Odpůrkyně byla jednáním navrhovatele šokována. Cítila se izolována, neovládala jazyk, pas nezletilé zadržoval navrhovatel. jednání u Vrchního soudu v [redacted] dne 19.12.2012 trvalo pouhé 3 minuty a strany se dohodly, že budou o Marii pečovat rovným dílem. Dohoda byla soudem schválena. Jen 6 dní po podání návrhu tedy navrhovatel s nebezpečnou schizofreničkou a alkoholičkou uzavírá dohodu o společné péči o dceru. Navrhovatel kanadskému soudu pak uvedl, že odpůrkyně má povolen pobyt na území Kanady pouze do února 2013 a že si zakoupila letenku do České republiky na únor 2013. To ovšem navrhovatel věděl od příjezdu do Kanady, stejně jako věděl, že byly zakoupeny zpáteční letenky do České republiky. Navrhovatel se k odpůrkyni choval jako by se nic nedělo a jako by jejich vztah pokračoval. Sdělil jí, že pokud bude u soudu opět souhlasit s uzavřením dohody, vrátí se s ní i s nezletilou poté dle původního plánu do České republiky. Dne 06.02.2013 tedy došlo k uzavření druhé prozatímní dohody, kdy si odpůrkyně byla vědoma skutečnosti, že musí opustit Kanadu z důvodu skončení doby povolené k pobytu a souhlasila s tím, že se nezletilá svěřuje do péče otce do doby, než se matka vrátí do Kanady. Matka odcestovala do České republiky dne 26.02.2013. Při letu však onemocněla hlubokou žilní trombózou, která ji několik měsíců znemožnila se do Kanady vrátit (k tomu předkládá lékařskou zprávu). Odpůrkyně předpokládala, že navrhovatel za ní podle původní dohody s nezletilou přicestuje. Velmi záhy však zjistila, že mýlí. Kanadská právní zástupkyně odpůrkyně odpůrkyni zastupovala tím způsobem, že navrhla prodloužení prozatímní dohody rodičů a pokud jí matka dala nějaké pokyny, postupovala přesně opačně, než jak chtěla odpůrkyně. Platnost prozatímní dohody byla soudem prodloužena. Odpůrkyně se obrátila i na Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, bylo jí řečeno, že Úřad ji v zásadě nemůže pomoci a že je třeba vše řešit v rámci kanadského soudního řízení. Odpověď Úřadu pak byla v konečném důsledku taková, že nelze

činit nic, než podřídit se kanadskému soudu. Matka přitom soustavně navrhovala nařízení předběžného opatření a umožnění nezletilé cestovat do České republiky za účelem styku s matkou. Dne 22.05.2013 se ve věci konalo dvouminutové soudní jednání před kanadským soudem, kde byla prozatímní dohoda prodloužena. Nakonec bylo soudní jednání odročeno až na 25.02.2014. Městský soud v Brně uvádí, že odpůrkyně od srpna 2012 nečinila žádné oficiální právní kroky k přemístění nezletilé z Kanady do České republiky. Tento závěr neobstojí. Matka vše řešila se svou kanadskou advokátkou a všemi ji bylo řečeno, že v současné situaci nelze nic dělat. Matka byla kvůli nemoci uvězněna v České republice a Marie byla pro neochotu navrhovatele vycestovat z Kanady uvězněna v Kanadě. Matka osmiměsíčního dítěte tedy po dobu 10 měsíců nemohla mít žádný osobní kontakt se svojí dcerou. Matka se vrátila do Kanady dne 19.12.2014 a to přes nesouhlas ošetřující lékařky. K velkému překvapení odpůrkyně se však navrhovatel začal chovat takovým způsobem, že znemožňoval matce o pečovat. Nenechával je o samotě, permanentně zasahoval ve chvílích, kdy se odpůrkyně o nezletilou starala, odpůrkyně byla vystavena trvalé kritice, napomínání. Matka navrhla uzavření dohody ve věci péče o nezletilou tak, že budou rodiče v rámci čtyř tříměsíčních cyklů ročně o nezletilou pečovat střídavě v České republice a střídavě v Kanadě a střídavě společně a střídavě samostatně. Dne 25.02.2014 vydal Vrchní soud v Québecu prozatímní rozhodnutí, kterým do 31.12.2014 upravil poměry k nezletilé tak, že potvrdil mezitímní dohodu ze dne 06.02.2013 a navrhovatele zavázal, aby si zajistil vlastní bydlení, neboť bylo shledáno, že podmínky v domě rodičů jsou velmi neutěšené. Odpůrkyni bylo doporučeno, aby na nějakou dobu odcestovala do České republiky a aby tam připravila zázemí pro dceru i případný příjezd navrhovatele. Soud navrhovatele zavázal, aby v době od 01.06. do 01.12.2014 odpůrkyni ubytoval ve svém bydlišti a aby matka měla široký a štědrý přístup k dítěti. Od 08.03. do 24.06.2014 byla odpůrkyně v České republice, kde prodělala akutní zánět slinivky břišní, kvůli které byla několikrát hospitalizována. Do Kanady se vrátila až na konci června 2014. Po návratu do Kanady se situace nezlepšila. Navrhovatel již sice nežil v suterénních prostorách domu svých rodičů, ale permanentně zasahoval do všech situací, kdy se odpůrkyně starala o nezletilou. Když matka začala učit česky, otec začal s hovořit francouzsky. Když se matka s dcerou mazlila, otec začal matce vyčítat, že se s dítětem mazlí příliš a ať to nečiní. Když matka dceru přebalovala, otec začal matku kritizovat. Ačkoliv v rozhodnutí kanadského soudu je uvedeno, že matka může s dítětem libovolně trávit čas každý den mezi 9.00 a 17.00 hodinou, navrhovatel toto vůbec nerespektoval. Navrhovatel dokonce vyžadoval, aby chodila do školky vždy, když je navrhovatel v práci, tedy aby odpůrkyně nemohla být sama, neboť by se podle jeho názoru o špatně starala. Takže dvouletá musela trávit dlouhé dny ve školce a to včetně pátku, kdy byla ve školce obvykle do 21.30 hodin a musela ve školce trávit i každý druhý víkend, přestože matka byla doma. Otec odmítnul představit matku vychovatelkám ve školce. Svě jednání legitimoval tím, že matka zneužívá alkohol a tlumící léky, v důsledku čehož není schopna se starat. V mateřské školce došlo ke konfliktu, kdy matka chtěla nezletilou vyzvednout, byla však odmítnuta. Stejně tak v době návštěvy prarodičů ze strany matky v Kanadě. Takové jednání je zcela neospravedlnitelné. V tomto směru probíhala korespondence mezi advokáty obou stran, bez jakýchkoliv procesních úspěchů pro matku. Soud vydal dne 20.08.2014 doplňující prozatímní nařízení s účinností do 17.11.2014, kde bylo stanoveno, že matka koupe a uspává dítě každý druhý večer a že matka může odvádět dítě do školky každé pondělí a středu. Bohužel ani toto rozhodnutí situaci nezklidnilo. Navrhovatel rozhodnutí nerespektoval a naopak se stále více a více vměšoval do vztahu mezi

odpůrkyní a . Stále razantněji se snažil odpůrkyni bránit v péči o dceru. Činil tak i v době, kdy měla matka mít dceru v péči. Odpůrkyně navrhuje provedení důkazu znaleckým posudkem kanadského soudního znalce pedopsychologa. Dne 17.11.2014 se ve věci konalo další jednání, kdy soud opětovně vyslechnul oba rodiče, vyslechnul znalce a paní matku odpůrkyně. Jednání byl přítomen i nevlastní otec odpůrkyně. Ten však pro nedostatek času vyslechnut nebyl. Soud rozhodl o prodloužení mezitímních rozhodnutí se změnami ve věci práva matky na styk. Soud tedy rodičům určil de facto střídavou péči o nezletilou. Zde ovšem nedošlo ke zklidnění situace, bylo na denním pořádku, že otec matce bral dítě z náručí, fyzicky se o ni chtěl přetahovat, do odpůrkyně násilně strkal, kopal ji, šlapal po ni, plival ji do obličeje, vysypal na ni odpadkový koš, zacpával ji nos, když spala apod. Odpůrkyně se začala navrhovatele opravdu bát, sama kanadská advokátka matce nepomohla, neboť uvedla, že dokazování je již skončeno a pokud by se věc znovu otevřela, mohlo by dojít ke zdržení případného odjezdu nezletilé do České republiky. Stejně tak Policii kontaktovat kanadská advokátka nedoporučila, protože pokud by vyšlo najevo, že situace v rodině je velmi vypjatá, mohli by rodiče o dítě přijít. Odpůrkyně byla z výsledku schůzky se svojí advokátkou zcela rozčarovaná a zklamaná, neboť ji nesdělila, jak se má bránit proti fyzickým útokům, nenabídla ji žádnou efektivní pomoc a její vyjádření odmítla převzít. Zároveň ji velmi zaskočila sdělením, že by jí dítě mohlo být odebráno. V partnerských konfliktech mezi rodiči byla volána v této době již i Policie. S Policí však bylo komunikováno výlučně ze strany navrhovatele, ve francouzštině, odpůrkyně nebyla ve věci slyšena, ani ji nebyl předán žádný policejní zápis. Povolená doba pobytu v Kanadě pro odpůrkyni skončila v prosinci 2014. Dne 12.12.2014 tedy odpůrkyně musela opět odjet z Kanady, matka byla po příletu do České republiky zcela otřesená. Půlroční období, které v Kanadě od června 2014 strávila, bylo jako noční můra. Odpůrkyně měla obavu, že se navrhovatel uchýlí k fyzickému násilí. Přitom se zdálo, že odpůrkyni nikdo nechce pomoci. Kanadská advokátka matky zrazovala matku od toho, aby situaci v celé šíři oznámila soudu, nedoporučila ji ani věc ohlásit na Policii. Policie odmítla pomoci. Vychovatelky ve škole s odpůrkyní odmítaly komunikovat. Při tom všem matka cítila handicap, že nehovoří francouzsky. Matka v České republice podala na navrhovatele trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu zavlečení vztahující se k době, kdy ji navrhovatel pod záminkou pouhé návštěvy rodičů do Kanady vylákal a poté ji z důvodu zabránění pasu neumožnil s dcerou z Kanady odjet. Soud v Kanadě v návaznosti na zaslání prohlášení matky rozhodl dne 19.01.2015 o znovuotevření dokazování. Dne 01.03.2015 se odpůrkyně do Kanady vrátila. Vrátila se do stejných podmínek, za jakých odjížděla. Navrhovatel s ohledem na údajné nebezpečí, které představuje pobyt v České republice, žádá, aby kanadský soud nezletilé neumožnil opustit území Kanady před dosažením věku 6 let a bez povolení hlavního soudce Vrchního soudu v . Otec svévolně a v rozporu se zájmy nezletilé požaduje, aby nezletilá, která je česká státní příslušnice, má českou matku a v České republice má rozsáhlou rodinu a má nepochybně právo na to, aby její česká identita byla rozvíjena, nesměla až do věku 6 let do České republiky vůbec cestovat. Otec pak požaduje výlučnou péči o nezletilou. Otec jinými slovy říká, že pakliže se matka přizpůsobí situaci, opustí svou rodnou zemi a svůj domov a bude kvůli dceři pobývat v Kanadě, může se s dcerou vídat, v opačném případě se s dcerou neuvidí. Navrhovatel se stále choval agresivně a to dokonce agresivněji než předtím. Večer po příjezdu odpůrkyně do Kanady přišla nezletilá sama od sebe za odpůrkyní do pokoje, vlezla si k ní do postele a chtěla se s maminkou mazlit. Jelikož se jednalo o večer, kdy měl mít nezletilou v péči otec, otec za nezletilou přišel a řekl ji, ať jde za ní. Nezletilá neposlechla. Navrhovatel

se na ni rozkřičel a začal být agresivní. Jelikož nezletilá ho neposlechla, chytil, vytáhnul ji z postele a hodil ji na zem. Nezletilá se uhodila do zadečku a do hlavy a začala silně plakat. Navrhovatel hystericky plačící dítě vzal a odnesl si je. V tuto chvíli se matka rozhodla, že musí s nezletilou z Kanady odjet, jelikož agresivita navrhovatele se stupňuje a ona se bojí o bezpečí své a zejména o bezpečí své dcery. Proto dne 09.03.2015 nezletilá s matkou odjela do České republiky. Dne 12.03.2015 se u Vrchního soudu v konalo soudní jednání, během kterého soud projednával přemístění nezletilé do České republiky a vynesl rozsudek, podle kterého se svěřuje do výlučné péče otce a matce se ruší veškerá práva na styk s dcerou. Odpůrkyně se proti rozsudku odvolala. Následně odvolatelka rozvíjí otázku obvyklého bydliště nezletilé (č.l. 328, 328pv spisu) a předkládá k tomu důkazy. V tomto kontextu odpůrkyně opakovaně poukazuje na znalecký posudek kanadského pedopsychologa, kdy navrhovatel tomuto přiznal, že od samého počátku hrál dvojí hru. Již po dobu těhotenství odpůrkyně s ní udržoval vztah ryze účelově a jen kvůli dítěti. Navrhovatel se nechtěl s odpůrkyní rozejít v České republice, proto ji účelově vylákal do Kanady, aby zde mohl následně zahájit opatrovnické řízení a žádat svěřeni nezletilé do své výlučné péče. Navrhovatel nepopírá, že před odpůrkyní tajil svůj záměr podat k soudu opatrovnický návrh. Mýlí se tedy soud I.stupně, že se navrhovatelka s odpůrcem v podstatě dohodla na pobytu nezletilé v Kanadě a navíc veškeré dohody byly pouze prozatimní. Kanadská advokátka pak postupovala v rozporu s pokynem své zmocnitelky. Odvolatelka se dále vyjadřuje k charakteru rozsudku Vrchního soudu v ze dne 12.03.2015, jehož dopad soud I.stupně významně přeceňuje. V neposlední řadě odvolatelka rozvíjí předpoklady ust. § 13 písm. b) Haagské úmluvy a poukazuje na určitá nebezpečí, která zde jsou v souvislosti s návratem dítěte. K tomu předkládá také vyjádření soudního znalce Ph.Dr. Karla Humhala ze dne 21.05.2015.

Krajský soud usnesením ze dne 24.06.2015 č.l. 333 spisu odložil vykonatelnost rozsudku soudu I.stupně do právní moci rozhodnutí Krajského soudu v Brně o odvolání navrhovatele i odpůrkyně proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 23.04.2015, č.j. 82 Ne 2502/2015-192.

Odvolací soud dospěl k závěru, že běží o odvolání podaná včas, osobami oprávněnými k podání odvolání a odvolání jsou přípustná objektivně. Odvolací soud proto ve věci nařídil odvolací jednání. Přezkoumal rozsudek soudu I.stupně, řízení jeho vydání předcházející a doplnil dokazování výsledkem účastníků, nicméně dospěl k závěru, že nejsou dány podmínky ani pro potvrzení rozsudku soudu I.stupně, ani pro jeho změnu, ale že je nutno rozsudek soudu I.stupně zrušit a věc vrátit soudu I.stupně k dalšímu řízení (§ 219a odst. 2 o.s.ř., § 221 odst. 1 o.s.ř.).

Na daný případ je třeba aplikovat hmotně-právní úpravu obsaženou v Úmluvě o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 34/1998 Sb.). Procesní reflexe těchto hmotně-právních ustanovení je pak od 01.01.2014 obsažena v Zákoně o zvláštních řízeních soudních (dále jen „Zřs“). Základními cíli shora uvedených právních nástrojů je zajistit bezodkladný návrat dětí protiprávně přemístěných nebo zadržovaných v některém smluvním státě. Přemístění nebo zadržení dítěte se považuje protiprávní tehdy, pokud jím dojde k porušení práv a péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své *obvyklé*

bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením. To však za předpokladu, že toto právo péče o dítě bylo v době přemístění nebo zadržení skutečně vykonáváno nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby nedošlo k přemístění nebo zadržení. Co je však nutné zejména zdůraznit je předmět zmíněného řízení. Soud rozhoduje v rámci řízení *vylučně* o tom, zda bude dítě do místa obvyklého bydliště navráceno či nikoliv. Nerozhoduje ani o výchově a výživě dítěte, ani o styku rodičů s dítětem.

Formulace místa obvyklého bydliště dítěte byla zvolena s ohledem na nejlepší zájmy dítěte a běží zde o zohlednění faktického stavu. Evropský soudní dvůr poskytuje široký přehled judikatury k výkladu termínu místa obvyklého bydliště dítěte. Tak kupříkladu může běžet o „stálé a obvyklé středisko životních zájmů dotčené osoby, které si tato osoba zvolila se záměrem propůjčit mu trvalý charakter“ Manipulace v určení obvyklého bydliště na základě sociálních parametrů je vyloučena. Určení obvyklého bydliště totiž musí nutně vycházet z předem daných skutečností, mezi něž zájem dítěte rozhodně nepatří.

Design obvyklého bydliště byl zaveden v důsledku nezbytného určení mezinárodní příslušnosti soudu. Běží o faktickou koncepci obvyklého bydliště, nikoliv právní. Není definován ani v Úmluvě, ani v Nařízení. Výklad tohoto pojmu je autonomní, tedy nezávislý na výkladu vnitrostátních předpisů obsahujících identický pojem. Tvoří jej řada faktorů, které je nutno definovat judikatorně. Ve smyslu zahraniční judikatury jde o smíšenou otázku faktů a práva, byť v realitě je více frekventován koncept skutkový. V zásadě vychází z čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, uzavřené v New Yorku dne 20. listopadu 1989.

S tím je spojeno nemálo výkladových obtíží. Je posuzována míra integrace dítěte, úmysl pečujících osob i jiné faktory. Je třeba odlišit pojem obvyklé bydliště a domicil. Domicil je právní (a často také faktický) vztah mezi osobou a určitým teritoriem. Domicil dítěte je vždy odvozen od domicilu jeho rodičů. Není přípustné, aby dítě dříve, než dosáhne věku šestnácti let, svůj domicil o vlastní vůli změnilo. Třetí setkání Haagské komise nicméně dovodilo, že od 15 roku věku dítěte je dítě k takovému kroku plně kompetentní. V převažující většině rodinně-právních sporů je však element obvyklého bydliště nyní zásadní (predominantní) faktor. Anglickým ekvivalentem je tu „ordinary residence“, viz *Nessa vs. Chief Adjudication Officer*, sp. zn. 2 FLR 1116 (1999). Určení místa obvyklého bydliště dítěte je základem pro určení jurisdikce. Právě k navrácení dítěte do obvyklého bydliště proto směřuje soudní rozhodnutí v únosové věci.

Určení místa obvyklého bydliště je tedy mnohdy obtížné. V zemích anglosaského práva se obvykle používají testy, které ve čtyřech samostatných spektrech napomáhají tomuto určení. Jde o tzv. dependency test (novorozené děti), parental rights test (přání a úmysly rodičů), child-centered test kromě nalézání přirozeného centra života dítěte počítá s přímým oslovením dítěte, přičemž vyhodnocuje jeho odpověď na otázku, kde rodina dítěte žije. Konečně běží o tzv. fact-based test, založený na okolnostech ryze faktického charakteru, nikoliv pocitech a emocích.

Úmluva se nesnaží upravit s konečnou platností otázku práva péče o dítě. To je fakt, který značně oslabuje argumenty ve prospěch právního řádu státu státního občanství dítěte. Navíc ustanovení Úmluvy spočívají ve velké míře na zásadě, že ve věcech práva péče o dítě

existuje přirozená pravomoc, která patří soudům státu obvyklého pobytu dítěte. Úmluva tak prolamuje tradice Haagských úmluv o právu rozhodném od roku 1955, které odkazují na určitý vnitrostátní právní řád, kterým se mají řídit všechny otázky patřící do předmětu jejich úpravy. Pojem právní řád státu obvyklého pobytu dítěte se má používat v nejširším možném významu. Pojem obvyklého pobytu etablovaný v rámci haagské konference se považuje za otázku čistě skutkovou, čímž se liší od konceptu domicilu. **Přemístění dítěte do zahraničí rodičem, který má dítě, byť soudním rozhodnutím, svěřeno do výchovy, je rozhodnutím o podstatné záležitosti dítěte vyžadující souhlas druhého z rodičů.**

Problematikou záměru (úmyslu) změnit obvyklé bydliště se zabýval např. Court of Appeal (Anglie) otázkou, zda mezi rodiči byla dohoda či úmysl přestěhovat se do Austrálie trvale či tam pouze strávit prázdniny, a to na základě faktických skutečností, které záměr naznačovaly, např. zakoupením zpáteční letenky, ale i charakterem zavazadel, s nimiž rodina cestovala do Austrálie. Právě na základě toho, že obsahem zavazadel bylo značné množství osobních věcí apod., soud nakonec dospěl k závěru, že pravděpodobně existoval záměr do Austrálie se přestěhovat trvale, a tedy došlo ke změně obvyklého bydliště dítěte (rozsudek ze dne 31.07.1991, název v databázi Incadat: HC/E/UKe 40). Odvolací soud si je samozřejmě vědom skutečnosti, že tato rozhodnutí ve vztahu k rozhodnutí odvolacího soudu nemají precedenční charakter, je však na místě, aby jednotlivá ustanovení Úmluvy byla soudy smluvních států vykládána jednotně a aby rozhodnutí kteréhokoliv ze soudů členských států Úmluvy bylo pro účastníky, resp. jejich zástupce, předvídatelné.

K pojmu „obvyklé bydliště“ dítěte se dále ve věci C-497/10PPU vyjádřil i první senát Soudního dvora (ve věci „Mercredi“), kdy pojem obvyklé bydliště ve smyslu článku 8 a 10 Nařízení Rady ES č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že toto bydliště odpovídá místu, které vykazuje určitou míru integrace dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí. Pokud jde o situaci kojence, který se svou matkou pobývá pouze několik dní v jiném členském státě, než je členský stát jeho obvyklého bydliště, do něhož byl přemístěn, je třeba přihlídnout k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území tohoto členského státu a důvodům přestěhování matky do tohoto státu a k zeměpisnému a rodinnému původu matky, jakož i k rodinným a sociálním vazbám, které matka a dítě udržují v tomto členském státě. Vnitrostátnímu soudu pak přísluší určit obvyklé bydliště dítěte s přihlídnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě. Pokud by použití těchto kritérií vedlo k závěru, že obvyklé bydliště nelze určit, musel by být příslušný soud určen na základě kritéria přítomnosti dítěte ve smyslu článku 13 Nařízení. Rozhodnutí, kterým se podle Haagské úmluvy zamítá žádost o bezodkladné navrácení dítěte na území, pro něž je dána místní příslušnost soudu jiného členského státu a které se týká rodičovské odpovědnosti ve vztahu k tomuto dítěti, nemají žádný vliv na rozhodnutí, která mají být vydána v tomto jiném členském státě, v řízeních ve věcech rodičovské odpovědnosti, která byla zahájena dříve a stále v tomto státě probíhají.

V případě, že nelze zjistit obvyklé bydliště dítěte, lze – jak uvedeno shora - v řízení postupovat podle čl. 13 Nařízení (příslušnost založená na přítomnosti dítěte) případně podle čl. 14 Nařízení (zbytková soudní příslušnost).

K přemístění dítěte je v obecné rovině zapotřebí souhlas obou nositelů rodičovské odpovědnosti tak, jak naznačeno shora. Situace může být v některých signatářských zemích modifikována skutečností, že po rozvodu manželství je rozhodnutím soudu nositelem rodičovské odpovědnosti pouze jeden z rodičů. V případě přemístění nebo zadržení dítěte v rámci jednoho státu zpravidla bude prosazena vůle toho z rodičů, který koná jako první, pokud rodiče žijí společně. Pokud rodiče společně nežijí, je přemístění dítěte v rámci státu na rozhodnutí toho z rodičů, v jehož péči se dítě nachází. Zde samozřejmě přichází do úvahy výjimka v podobě rozhodnutí soudu, na který se může druhý z rodičů obrátit, aby v podstatně záležitosti týkající se dítěte i proti vůli prvního z rodičů rozhodl. Tato možnost je však do jisté míry diskutabilní, neboť soud přihlédne též k dalším faktorům, jako je zájem na kontinuitě výchovného prostředí atp. Soud může určit bydliště dítěte v rámci toho kterého státu jen za výjimečných okolností, kupř. je-li dítě těžce nemocné, nepohyblivé nebo těžce pohyblivé a hrozí mu, že přemístěním ztratí kontakt s jedním z nositelů rodičovské odpovědnosti navždy.

Do jiné země ovšem může být dítě přemístěno pouze se souhlasem nositelů rodičovské odpovědnosti nebo se souhlasem soudu. Povolení k pobytu v jiné zemi bez souhlasu obou nositelů rodičovské odpovědnosti je tedy podmíněno soudním rozhodnutím a to bez výjimky. Při rozhodnutí v tomto směru národní soudy berou do úvahy zjistitelná přání a pocity dítěte (ve světle jeho věku a schopnosti porozumět dané situaci), pravděpodobný dopad na dítě a důsledek jakýchkoliv změn v jeho situaci, věk, pohlaví dítěte, charakteristické rysy dítěte (shledá-li je soud významnými), existenci příkoří, které dítě již prožilo a míru rizika, že mohou v jeho životě nastat určitý dyskomfort, nebo dokonce útrapy, dále schopnost rodičů vcítit se do potřeb dítěte (nebo jiných osob, od nichž se očekává, že budou schopny potřeby dítěte naplňovat), stejně jako šíři kompetencí, kterou národní soud v dané situaci disponuje.

Z recentní judikatury lze také v daných souvislostech poukázat na rozhodnutí Soudního dvora EU sp.zn. C-409/09 ve věci Deticek, C-256/09 ve věci Purrucker II a z aktuální judikatury soudů České republiky především rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1686/2011 (k zákazu vycestování), 30 Cdo 2244/2011 (k otázce obvyklého bydliště dítěte) a 73 Co 286/2012 Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci k otázce tzv. nepřímého styku prostřednictvím aplikace Skype. Sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu vychází právě z Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 11.06.2012, č.j. 73 Co 286/2012-343.

Soud I.stupně položil těžiště svého rozhodnutí na závěru, že odpůrkyně dne 09.03.2015 protiprávně přemístila nezletilou z místa jejího obvyklého bydliště v provincii Québec v Kanadě do České republiky. To vyplývá podle názoru soudu I.stupně zejména ze soudních rozhodnutí vydaných ve státě obvyklého pobytu nezletilé a to z rozhodnutí Vrchního soudu v Québecu ze dne 10.03.2015 a 12.03.2015 (tedy po odjezdu odpůrkyně z Kanady do České republiky). Subjektivní složka pojmu obvyklého bydliště, tj. úmysl rodičů dítěte v určitém místě zůstat a usadit se, nebyla soudem I.stupně v širších konsekvencích s ohledem na průběh opatrovnického řízení před kanadským soudem zkoumána. Soud I.stupně má za to, že již samotným uzavřením prozatímních dohod se odpůrkyně podrobila pravomoci kanadského soudu a na obvyklém pobytu nezletilé se s navrhovatelem v podstatě dohodla, byť se tak nemuselo stát výslovně. Soud I.stupně pak uzavírá, že pobyt nezletilé na území

Kanady vykazoval s ohledem na jeho nepřetržité trvání známky trvalosti a dostatečnou míru stálosti a nezletilá si zcela nepochybně vytvořila k tomuto místu vztah domova. Pakliže měla odpůrkyně za to, že navrhovatel nezletilou v Kanadě zadržuje neoprávněně, měla využít dostupných právních nástrojů, jejichž prostřednictvím by se návratu nezletilé do České republiky domohla.

Tyto závěry soudu I.stupně uvedené shora shledává odvolací soud přinejmenším předčasnými. K tomu, aby soud I.stupně mohl k těmto závěrům dospět, je zapotřebí zkoumat úmysl rodičů založit obvyklé bydliště nezletilé, jaký zde byl počínaje narozením nezletilé v červnu 2012. Odvolací soud nařídil ve věci odvolací jednání a podrobně účastníky vyslechl. Po doplnění dokazování výsledkem účastníků dovodil, že doposud nelze učinit zjištění, jaká dohoda byla mezi účastníky uzavřena a zda vůbec účastníci uzavřeli nějakou dohodu ohledně společného bydliště navrhovatele, odpůrkyně a nezletilé v následujícím období. Tvrzení účastníků v tomto směru jsou zcela rozporná. Účastníci k prokázání svých tvrzení navrhuji doplnění dokazování. Odnůrkyně navrhuje provedení dokazování sdělením podstatného obsahu zprávy MUDr. _____, ošetřující dětské lékařky nezletilé, čtením podstatného obsahu zprávy Mgr. _____, sociální pracovnice z června 2012, výsledkem svědka _____, otce odpůrkyně, výsledkem svědkyně _____, matky odpůrkyně, výsledkem svědka _____, nevlastního otce odpůrkyně a výsledkem _____, bratra odpůrkyně, jakož i fotodokumentací obydlí rodičů navrhovatele v _____, s výhradou dalších důkazů. Navrhovatel navrhuje provedení dokazování sdělením podstatného obsahu zprávy kanadského ošetřujícího lékaře nezletilé MUDr. _____, sdělením podstatného obsahu faktur za nákup vybavičky pro nezletilou ze strany navrhovatele, včetně vybavení dětského pokojíku v Kanadě, výsledkem svědka _____, otce navrhovatele pod adresou navrhovatele, výsledkem matky navrhovatele _____, pod adresou navrhovatele, výsledkem bratra navrhovatele _____ (adresu dodá do 3 dnů), stejně tak jako protokoly a rozhodnutími Nejvyššího soudu v _____ ve věci péče o nezletilou _____, s výhradou dalších důkazů. Provedení těchto důkazů bezesporu přesahuje rámec přezkumné činnosti odvolacího soudu (§ 213 odst. 4 o.s.ř.). Běží o zcela nové skutečnosti, které musejí být předmětem zkoumání soudu I.stupně právě za účelem zjištění, zda byl úmysl účastníků založit obvyklé bydliště nezletilého dítěte v České republice či v Kanadě, tedy kde účastníci zamýšleli usadit se po narození nezletilé natrvalo. Pokud tato otázka není jednoznačně a se vši přesvědčivostí zodpovězena, nelze rozhodnutí soudu I.stupně odůvodnit paušálním odkazem na rozhodnutí kanadského Nejvyššího soudu vydané v řízení opatrovnickém poté, co nezletilá opustila s odpůrkyní území Kanady, příp. s poukazem na prozatímní dohodu uzavřenou v předcházejícím období. Je to totiž soud únosový, tedy Městský soud v Brně, nikoliv soud opatrovnický, který s konečnou platností rozhoduje, zda došlo či nedošlo k protiprávnímu přemístění nezletilé z Kanady do České republiky a dané otázky proto musí být řešeny samostatně v rámci rozhodnutí tohoto soudu, když řízení návratové a řízení opatrovnické jsou – jak uvedeno shora – dvě samostatná řízení.

Tento úmysl rodičů nezletilého dítěte bude třeba dovést z dokazování provedeného za tímto účelem právě před soudem I.stupně. Soud I.stupně si v první řadě musí zodpovědět otázku, zda pobyt účastníků po narození nezletilé na území České republiky, tedy jejich soužití ve vile v _____, vykazovalo charakter návštěvy či zda nezletilá měla založen

okamžikem narození obvyklý pobyt na území České republiky. Pokud ano, pak je ovšem na provedených důkazech, zda rodiče tento úmysl změnili a zda v roce 2012 projevíli přání založit nový obvyklý pobyt nezletilé v Kanadě. V tomto směru bude třeba zkoumat do nejmenšího detailu, zda rodiče v souvislosti s odjezdem z České republiky nebo kdykoliv později činili jakékoliv úkony, které by mohly mít v konečném důsledku určitou vypovídací hodnotu o úmyslu ukončit pobyt rodiny v České republice. Běží zejména o zrušení bankovních účtů, zrušení trvalých příkazů, plateb SIPO, zrušení smluv u mobilních telefonních operátorů, odhlášení z příslušných evidencí, určité transakce majetkové (prodej nemovitostí, cenných papírů, ukončení pojistných smluv) atp. K této otázce je v současné době již dostatek judikatury odvolacího soudu a odborné literatury, zčásti též angloamerické provenience. Na místě je také zkoumat obsah zavazadel rodičů a dodržení váhového limitu, který je 23 kg / osoba v třídě Y (ekonomické) a 32 kg / osoba v třídách C, F (business a first).

V případě, že soud I.stupně dospěje k závěru, že obvyklé bydliště nezletilé bylo jejím narozením založeno na území České republiky, musí tedy soud I.stupně s nemenší pečlivostí zkoumat, zda účastníci během pobytu v Kanadě neprojevíli vůli (odchylně od svých předcházejících představ) konsensuálně založit obvyklé bydliště nezletilé v Kanadě dodatečně. Tomu ovšem obsah spisu spíše nenasvědčuje, neboť již na podzim roku 2012 byl podán návrh na svěření nezletilé do péče navrhovatele před tamním soudem z důvodů údajně naprosté rodičovské nekompetence odpůrkyně. Soud také musí zkoumat okolnosti, za nichž se odpůrkyně vracela zpět do České republiky (zde dosti přesvědčivé důvody vízové a následná zdravotní indispozice odpůrkyně). V případě, že soud I.stupně dospěje k závěru, že místo obvyklého bydliště nezletilé bylo jejím narozením založeno na území České republiky, bez významu nezůstane ani otázka, proč při odletu z České republiky do Kanady v roce 2012 rodina zakupovala zpáteční letenku, a zda v průběhu platnosti této zpáteční letenky nastaly okolnosti, v důsledku nichž by *oba rodiče* shodně na zpáteční let rezignovali a rozhodli se z jakýchkoliv důvodů v Kanadě zůstat trvale. V tomto směru ovšem dokazování prozatím provedeno nebylo.

Bude tedy na soudu I.stupně, aby ve shora naznačeném směru dokazování provedl a opět ve věci rozhodl. V novém rozhodnutí neopomene soud I.stupně rozhodnout ani o nákladech řízení účastníků. Zde platí, že vzhledem k charakteru řízení není přiznání náhrady nákladů řízení účastníkům na místě a okolnosti zvláštního zřetele hodné zde odvolací soud nenachází.

Účastníky je třeba znovu poučit, že běží o řízení návratové, tedy o řízení o předběžném opatření sui generis, nikoliv o řízení opatrovnické. Je proto zcela nadbytečné předkládat soudu I.stupně důkazy, z nichž má být prokázána nebo naopak vyvrácena schopnost toho kterého z rodičů o dítě řádně pečovat. Na druhé straně je třeba upozornit, že soud I.stupně je instancí skutkovou a jeho skutkové závěry jsou-li jasně, výstižně, přesvědčivě a logicky správně odůvodněny již nemohou být předmětem způsobilých odvolacích námitek v tom směru, že soud I.stupně měl (snad) jednotlivé důkazy vyhodnotit jinak. V tomto směru tak účastníci po provedeném dokazování a zhodnocení důkazů soudem I.stupně fakticky pozbývají možnosti předkládání vlastních skutkových verzí věci s výjimkou situace, kdy mezi obsahem spisu a důkazy provedenými a zhodnocenými soudem I.stupně by existoval extrémní

rozpor. Je proto v zájmu účastníků, aby v řízení postupovali koncentrovaně a aby si byli napříště vědomi limitů přezkumné činnosti odvolacího soudu.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e n í** přípustné dovolání.

Brno 14.07.2015

Za správnost vyhotovení:
Petra Kovalíková, DiS.

JUDr. Jiří Zrůst, v.r.
předseda senátu